

UNIVERZA v MARIBORU

Slomškovo trg 15

2000 Maribor

PRILOGA 2 H KODEKSU ETIČNEGA RAVNANJA UNIVERZE V MARIBORU

Vancouverški protokol o vlogi avtorjev in soavtorjev

(neuradni prevod v slovenščino)

Izvirnik: International Committee of Medical Journals Editors (ICMJE), Recommendations for the Conduct, Reporting, Editing, and Publication of Scholarly Work in Medical Journals, Defining the Role of Authors and Contributors, December 2019

Dostopen na: <http://www.icmje.org/icmje-recommendations.pdf> in na <http://www.icmje.org/recommendations/browse/roles-and-responsibilities/defining-the-role-of-authors-and-contributors.html>

Opredelitev vloge avtorjev in soavtorjev

Vsebina

1. [Zakaj je avtorstvo pomembno](#)
2. [Kdo je avtor?](#)
3. [Sodelujoči, ki niso upravičeni do soavtorstva](#)

1. Zakaj je avtorstvo pomembno

Avtorstvo podeljuje zasluge in ima pomembne akademske, družbene in finančne posledice. Koncept avtorstva vključuje tudi odgovornost za izdano delo. Namen naslednjih priporočil je zagotoviti, da sodelujoči, ki so v znatni meri intelektualno prispevali k objavljenemu članku, dobijo zasluge kot avtorji, pa tudi, da sodelujoči, ki se jim pripisuje avtorstvo, razumejo svojo vlogo pri prevzemanju odgovornosti za objavljeno delo.

Ker avtorstvo samo ne izraža, katere prispevane vsebine ga utemeljujejo, nekatere znanstvene revije zdaj zahtevajo in objavljajo informacije o prispevkih vsake osebe, ki je sodelovala v predloženi raziskavi, vsaj v primeru izvirnih raziskav. Urednikom močno priporočamo, da oblikujejo in izvajajo politiko o soavtorstvu. Takšne politike odpravijo veliko nejasnosti v zvezi s prispevanim delom, vendar pustijo nerešeno vprašanje o količini in kakovosti prispevka, ki upravičuje posameznikovo avtorstvo. Mednarodni odbor urednikov medicinskih revij ICMJE je tako razvil kriterije za avtorstvo, ki jih lahko uporabljajo vse strokovne revije, vključno s tistimi, ki razlikujejo med avtorji in drugimi sodelujočimi.

2. Kdo je avtor?

ICMJE priporoča presojo avtorstva glede na naslednje štiri kriterije:

- znatni prispevki k zasnovi ali oblikovanju raziskave bodisi pridobivanje, analiza ali interpretacija podatkov raziskave IN
- priprava osnutka znanstvenega članka ali njegov kritični pregled, s čimer se ustvari pomemben intelektualni doprinos, IN
- končna odobritev različice za izdajo IN
- dogovor o odgovornosti za vse vidike znanstvenega članka v smislu zagotavljanja, da bodo vprašanja o točnosti ali integriteti katerega koli dela članka ustrezno upoštevana in razrešena.

Poleg tega, da je avtor odgovoren za dele članka, ki jih je ustvaril, mora biti sposoben določiti tudi, kateri soavtorji so odgovorni za določene druge dele članka. Poleg tega se od avtorjev pričakuje zaupanje v integriteto prispevkov svojih soavtorjev.

Vsi, ki so opredeljeni kot avtorji, morajo izpolnjevati vse štiri kriterije za avtorstvo, in vsi, ki izpolnjujejo te štiri kriterije, morajo biti opredeljeni kot avtorji. Posameznike, ki ne izpolnjujejo vseh štirih kriterijev, je treba navesti v zahvali (več o tem v odseku II.A.3 v nadaljevanju). Namen teh kriterijev za avtorstvo je omejitev statusa avtorstva na zaslužne osebe, ki lahko prevzamejo odgovornost za opravljeno delo. Merila niso namenjena temu, da bi z njimi iz avtorstva izključili kolege, ki sicer izpolnjujejo kriterije za avtorstvo, tako da bi jim odrekli možnost izpolnitve kriterija 2 ali 3. Zato morajo vsi posamezniki, ki izpolnjujejo prvi kriterij, imeti priložnost sodelovati pri pregledu, pripravi in končni odobritvi rokopisa.

Posamezniki, ki vodijo delo, so odgovorni za prepoznavanje sodelujočih, ki izpolnjujejo te kriterije. V najboljšem primeru naj bi do tega prišlo pri načrtovanju dela, čemur bi sledile primerne spremembe v toku delovnega napredka. Spodbujamo sodelovanje in soavtorstvo s kolegi na lokacijah, kjer se izvaja raziskava. Preverjanje izpolnjevanja vseh štirih kriterijev pri posameznikih, ki so navedeni kot avtorji, je kolektivna odgovornost avtorjev in ne strokovne revije, ki ji je delo predloženo za objavo. Naloga urednikov ni, da bi ugotavljali, kdo pogoje za avtorstvo izpolnjuje ali ne izpolnjuje, ali da bi posredovali v avtorskih sporih. Če ni mogoče doseči dogovora o tem, kdo je upravičen do avtorstva, je treba zahtevati, da to preveri ustanova, kjer je bila opravljena raziskava, in ne urednik znanstvene revije. Kriteriji, ki se uporabljajo za določitev vrstnega reda navedbe avtorjev v vrstici za navedbo avtorjev, se razlikujejo in jih skupaj določi skupina avtorjev, ne uredniki. Če avtorji zahtevajo odstranitev ali dodajanje avtorja po predložitvi rokopisa ali po objavi, morajo uredniki revije zahtevati pojasnilo in izjavo o soglasju za zahtevano spremembo. Izjavo morajo podpisati vsi navedeni avtorji članka in avtor, ki se ga odstranjuje ali dodaja.

Korespondenčni avtor je posameznik, ki prevzame glavno odgovornost za komunikacijo z znanstveno revijo v postopkih predložitve rokopisa, strokovne recenzije in objave. Korespondenčni avtor navadno zagotavlja, da so ustrezno izpolnjene vse administrativne zahteve revije. To vključuje npr. zagotavljanje podatkov o avtorstvu, dovoljenje etične komisije, registracijska dokumentacija za klinične preizkuse ter izjave o konfliktih interesov, čeprav lahko te naloge prevzame tudi eden ali več soavtorjev. Korespondenčni avtor je na voljo za ažurno podajanje odgovorov na vprašanja urednikov med postopkom predložitve članka in strokovne recenzije, po objavi pa je na voljo tudi za odzivanje na kritike članka in nudi reviji podatke ali dodatne informacije, če se pojavijo vprašanja glede članka. Čeprav je za korespondenco z revijo odgovoren predvsem korespondenčni avtor, ICMJE priporoča, da uredniki pošljejo kopije celotne korespondence vsem naštetim avtorjem.

Če je članek delo velike večavtorske skupine, je optimalno, da se skupina pred začetkom dela odloči, kdo bo avtor, in avtorstvo potrdi pred predložitvijo rokopisa za objavo. Vsi člani skupine, ki so navedeni

kot avtorji, morajo izpolnjevati vse štiri kriterije za avtorstvo, vključno z odobritvijo končnega rokopisa, in morajo biti sposobni prevzeti javno odgovornost za svoje delo ter imeti popolno zaupanje v točnost in integriteto dela drugih avtorjev v skupini. Od njih se pričakuje tudi, da izpolnijo obrazce za razkritje potencialnih konfliktov interesa.

Nekatere velike večavtorske skupine določijo avtorstvo z imenom skupine, nekatere imenu skupine dodajo tudi imena posameznikov. Ob predložitvi rokopisa, ki ga je napisala skupina, mora korespondenčni avtor navesti ime skupine, če to obstaja, in jasno identificirati člane skupine, ki lahko prevzamejo zasluge in odgovornost za delo kot avtorji. Vrstica članka z navedbo avtorjev identificira, kdo je neposredno odgovoren za rokopis, bibliografska baza podatkov MEDLINE pa vsa imena, se pojavijo v vrstici z navedbo avtorjev, navaja kot avtorje. Če vrstica z navedbo avtorjev vključuje ime skupine, bo baza MEDLINE navedla imena posameznih članov skupine, ki so avtorji ali sodelujoči (včasih poimenovani tudi kot sodelujoči, ki niso upravičeni do avtorstva), v primeru da vrstica z navedbo avtorjev vsebuje opombo, ki obrazloži, da se posamezna imena nahajajo drugje v članku in ali gre za avtorje ali sodelujoče.

3. Sodelujoči, ki niso upravičeni do soavtorstva

Sodelujočih, ki ne izpolnjujejo vseh 4 zgoraj navedenih kriterijev za avtorstvo, ne navajamo kot avtorje, temveč v zahvali. Primeri dejavnosti, ki same (brez drugih prispevkov) ne izpolnjujejo pogojev za avtorstvo, so pridobitev financiranja, splošni nadzor raziskovalne skupine ali splošna administrativna podpora, prav tako pomoč pri pisanju, tehnično urejanje, jezikovno urejanje ter lektoriranje. Posameznike, katerih prispevki ne upravičujejo avtorstva, se lahko v zahvali navede posamično ali pod skupnim nazivom (npr. »klinični raziskovalci« ali »sodelujoči raziskovalci«). Njihove prispevke je treba natančno določiti (npr. »delovali kot znanstveni svetovalci«, »kritično pregledali predlog študije«, »zbrali podatke«, »zagotovili oskrbo in oskrbovali paciente, ki so bili vključeni v raziskavo«, »sodelovali pri pisanju ali tehničnem urejanju rokopisa«).

Ker lahko zahvala pomeni podporo podatkom in sklepom raziskave s strani posameznikov, ki se jim zahvaljujemo, priporočamo urednikom, da od korespondenčnih avtorjev zahtevajo pridobitev ustreznih pisnih dovoljenj za vključitev zahval od vseh posameznikov, ki so jim zahvale namenjene.